

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
KOLMEKÜMNELJANDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Tallinnas

14. detsembril 2007

Kohalviibijad: **Märt Rask**, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Tambet Tampuu, Riigikohtu kohtunik
Malle Seppik, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Ago Kutsar, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Helve Särgava, Harju Maakohtu esimees
Donald Kiidjärv, Tartu Maakohtu esimees
Kristel Pedassaar, Pärnu Maakohtu kohtunik, asendusliige (lahkus 15.30)
Merike Toomet, Viru Ringkonnakohtu kohtunik, asendusliige
Norman Aas, Riigi peaprokurör
Aivar Pilv, Advokatuuri juhatuse esimees (lahkus kell 13.45)
Nele Parrest, õiguskantsleri esindaja
Meelis Eerik, Harju Maakohtu kohtunik, Kohtunike Ühingu esimees
Rubo Kikerpill, Pärnu Maakohtu esimees
Ken-Marti Vaher, Riigikogu liige (lahkus kell 13.00)
Urmas Reinsalu, Riigikogu liige (saabus kell 12.00, lahus kell 13.45)
Marko Aavik, Justiitsministeeriumi asekanstler
Martin Hirvoja, Justiitsministeeriumi asekanstler (viibis päevakorrapunkti 2 arutluse juures)
Sten Lind, Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna karistusõiguse ja menetluse talituse juhataja
Toomas Lillsaar, Tartu Maakohtu kohtunik (viibis päevakorrapunkti 4 arutluse juures)
Kadi Kanarbik, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtuhaldustalituse juhataja (lahkus kell 12.00)
Taivo Kitsing, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtuhaldustalituse arendusnõunik (viibis päevakorrapunktide 6 ja 7 arutlusel)
Tiina Kriisa, Justiitsministeeriumi üldosakonna finants- ja varahaldustalituse finantsanalüütik (viibis päevakorrapunktide 6 ja 7 arutlusel)
Mari -Liis Lipstok, Riigikohtu esimehe abi
Kristel Laurson, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtuhaldustalituse referent

Juhatas **Märt Rask**, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Protokollis **Kristel Laurson**, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtuhaldustalituse referent

Algus kell 11.00
Lõpp kell 15.45

Päevakord:

1. 27.-28. septembri 2007 protokollki kinnitamine
2. Advokatuuri tähelepanekud ja märkused kohtumenetluses esinevate probleemide kohta
3. Üldmenetluses kriminaalasja kohtuliku arutamise tõhustamise võimalused
4. Tartu Maakohtu Viljandi kohtumaja kohtunikukoha üleviimiseks Tartu kohtumajja nõusoleku andmine
5. JM määruse „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ muutmise eelnõule nõusoleku andmine (Pärnu Maakohtust kohtunikukoha Harju Maakohtusse üleviimine)
6. 2008. aastal Tallinna kohtumajades kuni 10 % lisatasudiferentseeringu rakendamine
7. I ja II astme kohtute 2008. aasta eelarve tutvustamine
8. 2008. aasta kohtunike täiskogu korralduslike teemade tutvustamine.

1. 27.-28. septembri 2007 protokoll kinnitamine

Toomet – protokollis on märkimata, millal keegi saabus või lahkus.

Rask – see on oluline ainult hääletuste mõttes, aga me otsustasime tookord hääletuse tänaseks edasi lükata.

Taastame saabumise ja lahkumise ajad, kui võimalik.

KHN liikmed on nimetatud muudatustega nõus ning protokoll kinnitatakse.

2. Advokatuuri tähelepanekud ja märkused kohtumenetluses esinevate probleemide kohta

Pilv – tõin teile saadetud kirjas välja mõningad olulised küsimused, mis on advokaatidele kohtumenetluses probleemiks.

1. Kohtuistungite jätkuv määramine nii, et ei kooskõlastata. On rida juhtumeid, kus kohus on asja määranud ja kui asjaga seotud advokaat tulla ei saa, on öelnud, et las tuleb keegi teine. Kuidas ei ole võimalik mõista, et teatud juhtudel ei saa advokaati vahetada.

Kui mõni meie kolleegidest peaks seda õigust kuritarvitama, siis on ju kohtul võimalik välja selgitada, millega advokaat vastaval ajal seotud on.

2. Mõnikord tekib olukord, kus peale kohtuniku puhkusest naasmist tuleb kahe nädala jooksul väga palju vastuseid kirjutada. See ei ole aga alati võimalik ja siis oleme me sunnitud kirjutama taotlusi tähtaja edasilükkamiseks.

Osad dokumendid saaks edastada sõltumata kohtuniku või ametniku puhkusest.

Selline olukord tekitab ebamõistlikke kuhjumisi, mis takistavad edasist tööd.

3. Kohtulahendite tegemise väljaöeldud aegu eiratakse. Otsused tehakse nelja-viie kuu jooksul ja seda ka vaid siis, kui pooled torgivad. Samas väga torkida ka ei julge, ei taha kohtunikku üles ärritada. Koormuse taha peituda ei saa, kuna koormus on suur kõigil, mitte ainult kohtunikel.

4. Praktikad on kohtutes väga erinevad. Mõni kohtunik esitab eelmenetluses detailseid küsimusi, teine ütleb, et nii täpselt pole vaja, lahendatakse eelmenetluse küsimusi. Advokaadid ei saa enam aru, millised on kohtumenetluse eesmärgid ühes või teises staadiumis. Kokkuleppemenetlus on väga ilus asi küll, aga üldine mulje on jäänud, et selle olulisusele kiputakse liigselt rõhuma ning see võib saada probleemiks menetluse efektiivsele lahendamisele. Osad ainult sellele apelleerivadki, ütlevad, et leppige kokku ja seda ka kõikidel järgnevatel istungitel. Kui on ilmne, et pooled kokku ei lepi, ei ole mõtet neid sundida kokku leppima.

Kui kokkuleppe reaalsus on, siis pooled mingil hetkel ka kokkuleppele jõuavad.

Mingisugused lahendused tuleb nendele küsimustele leida. Me räägime sellest aeg-ajalt, kohtunikud saavad pahaseks, aga need on vajalikud teemad.

Rask – ei ole ratsionaalne vaid kurta ja lahendusi mitte välja pakkuda.

Särgava – kas nende konkreetsete küsimustega on kohtute poole pöördutud? Vajalikud on ka konkreetsed faktid, üldsõnalise jutuga ei saa ka kohtu esimees või kohtumaja juht oma kohtunikukonna ette minna.

Pilv – täna ma ühtegi nime nimetada ei saa, kuigi tean mõnesid nimesid. Advokaadid ei taha väga nimeliselt nendest asjadest rääkida, kuna see on väga tundlik teema. Te võite meile küll ette heita, et oleme ebakonkreetsed, aga me ei räägiks nendest probleemidest, kui neid olemas ei oleks. Kõik advokaadid tahavad ka edaspidi süsteemis edasi töötada, ei taha probleeme. Oleme soovitanud küll, et advokaadid esitaksid probleeme nimeliselt ja konkreetselt, kuid paberile ei taha keegi midagi kirjapanna.

Lisaks on see kartus, mille ka kliendid välja ütlevad – ärme sellest probleemi tee, kuna see võib kohut kallutada.

Meie ettepanekud on kooskõlastada istungeid, dokumente tuleks välja saata.

Praktika ühtlustamise punkt on kõige problemaatilisem.

Rask – kas tegu on esimese või teise astmega?

Pilv – põhiliselt esimesega.

Rask – millisega konkreetselt?

Pilv – Harju Maakohus on kindlasti Eesti suurim kohus, seal toimub väga suur osa kohtumenetlusest, seega on suur osa etteheiteid selle kohtuga seotud.

Aga klienti ei peaks huvitama see, et kohtuniku koormus on suur, tema eeldab, et riik peab korraldama mõistliku kohtupidamise.

Samas ma ei ütle, et see on vaid Harju probleem. Ka Tallinna Ringkonnakohtus ei armasta aegu kooskõlastada erinevalt Tartu Ringkonnakohtust.

Eerik – kas probleem on tervikuna kohtusüsteemis või on tegu konkreetsete kohtunikega?

Pilv – kindlasti on kohtunikke, kellega see probleem sagedamini esineb. Ma ei väida, et see ei ole kogu kohtusüsteemi probleem.

Me oleme ka teinud kohtu esinasele pöördumise, sest kaua me ühe asja lahendamist ootame. Halb on kirjutada niimoodi, aga see pole ka normaalne kohtupidamise viis.

Kiidjärv – kõik taandub menetlusõiguslikele küsimustele? Kui kohtunik on õigusemõistmises sõltumatu ja kui tema peale kaebust või tähelepanu juhtimist esimehele ei tule, siis ei ole midagi teha. Esimehel ei ole sellist mahti, et kõik kohtunikud sellise pilguga üle vaadata.

Ka praktika ühtlustamist saab teha sedamoodi, et esitada kohtu esimehele kaebus.

Pilv – ma saan sellest aru. Kui ma olen julgenud kohtunike foorumil üldsõnalist kriitikat teha, siis sellele järgnev oli masendav.

Asja on võimalik lahendada järgmiselt – kui KHN-st või Riigikohtust või kohtu juhi poolt tuleb majasisene kiri, et juhendada tuleb sellistest põhimõtetest. See muudaks olukorda. Kui sellised meetmed on kasutusele võetud ja ikkagi tekivad probleemid, on võimalik juba midagi ette võtta.

Seppik – milles seisnes see jube reaktsioon? Mida KHN võiks selles osas teha?

Pilv – möönan, et KHN on suures osas informatsiooni vahetamise koht, siitkaudu on aga kohtu esimeesteni ja juhtideni võimalik viia informatsiooni. Saaks välja pakkuda mingi ringkirja või ettepanekute/märkuste koondkava.

Reaktsioon ei olnudki nii jube, väljendusin ennist natuke karmilt. Kümned kohtunikud tulid ja pommitasid küsimustega, kust me sellised küsimused võtame. Tundub, et kõike käsitletakse alusetu kriitikana, nagu probleeme polekski. Seda võetakse rünnakuna kohtusüsteemi vastu.

Rask – me võiksime siin teha arvamuste ringi ja need peaksid olema kontsentreeritud ettepanekutega. Mina ei saa ühtegi distsiplinaaraja algatada, kui keegi seda ei taotle.

Leian, et igati asjakohane on nende probleemide KHN-i toomine.

Suvine probleem on kohtu töökorralduse küsimus. Mis puudutab aga teist, kolmandat ja neljandat teesi, siis neid ei ole ilma empiirilise materjalita käsitleda. Olgu tegu kasvõi anonüümse küsitlusega, eelkõige menetlusosaliste hulgas. Selle käigus peaks kätte saama ka need kohtud ja kohtunikud, kellele tasub tähelepanu pöörata. Kaldun arvama, et tegemist on tüüpjuhtude ja konkreetsete kohtunikega.

Nüüd on küsimus selles, kuidas asjaga konkreetselt edasi minna.

Pilv – probleemide siiatoomise eesmärgiks ei olnud distsiplinaarajade algatamine. Eesmärk on probleemi teadvustamine ja kitsaskohtadest ülesaamine. Distsiplinaarkaristus peaks jääma järjepidevate rikkumistega kohtunike suhtes.

Aas – siin on kõlanud palju õigeid asju. Paljude probleemidega pole võimalik edasi liikuda, kui ei ole selge, kellega konkreetselt tegu on.

Kohtuistungite aegade kokkuleppimine – kohtunikel ongi selles osas erinevad seisukohad. Osad arvavad (osaliselt põhjendatult), et asju saabki järgelt lahendada – kuupäevad ette panna. Tuleb enne kokkuleppele jõuda, kas istungiaegu hakatakse eelnevalt kooskõlastama või mitte. Kaks varianti – kas lepatakse istung kokku selleks ajaks, kui kohtunikul, prokurööril ja advokaadil on ühine vaba aeg, või kohtunik määrab aja. Selles küsimuses ei ole veel konsensuseni jõutud. Kui selles osas konsensuseni jõutakse, on probleem lahendatud.

Mõned asjad ongi kokku leppimata, on välja kujunenud praktika, mis on kohtuti erinev.

Teised asjad on tõesti protseduurilised. Need on asjad, mis on seaduse tasandil reguleeritud – kui dokument on tehtud, tuleb see võimalikult ruttu adressaadini toimetada. Siin ei saa olla kokkuleppeküsimusi. Selline ringkiri, mis ütleb, et seadust tuleb täita, ei vii edasi.

Ühtse kohtupraktika saavutamine sisulistes küsimustes – see on pikaajaline protsess, mis eeldab ringkonnakohtu ja Riigikohtu praktikat, ringkiri olulist edasiliikumist ei too.

Parrest – neljanda teema osas oleme suhelnud Tallinna Halduskohtu näitel kohtu esimehega. Meil oli ettepanek teha määrustesse märke, mis ajast tähtaeg kulgema hakkab. Esimees leidis, et ta ei saa sellist asja ette kirjutada. Tema väitel läheb see vastuollu kohtunike iseseisvuse ja sõltumatusega.

Probleem on olemas ja kohtumajas peab seda teadvustama. Kohtuniku sõltumatuse riivet ei saaks siin küll väga intensiivseks lugeda.

Pedassaar – ma ei oska öelda muud, kui seda, kuidas ma ise selle infoga edasi toimetan. Teen oma kohtumaja kohtunikele selle informatsiooni teatavaks. Kui nad seda infot loevad, vaatavad nad endasse ja kui leiavad midagi, mis neid riivab, eks siis püüavad seda edaspidises töös teisiti teha. Üldisest infost küll keegi end solvatuna ei tunne.

Toomet – tagasituleva reaktsioonina ei oska leida midagi sellist, mille kohta oleks drastilisi probleeme või kaebusi. Mina ise olen alati kokku leppinud, nii läheb asi libedamalt. Suvepuhkuste aspekt muidugi

jääb, aga nii lühikesi tähtaegu ma määranud ei ole ega pole ka tagasisidet saanud, et tähtajad liiga lühikesed olnud on. Tähtaegade ületamise kohta saaks uurida, kui on konkreetsed etteheited.

Võtame teadmiseks, et advokatuur selliseid probleeme näeb.

Kikerpill – siin on üks nüanss – menetlusosalised püüavad ennast samastada kohtuga. kohus on põhiseaduslik institutsioon, tal on õigused, mida ei saa ära võtta. Meie oma kohtus lepime alati aegu kokku. Samas on kohtunikud hädas ka sellega, et talle heidetakse ette, et tähtajad on liiga pikad.

Seppik – meie jaoks ei ole istungite kokkuleppimine olnud põhimõtteline küsimus. Meil on suur koormus ja me peame sisulist tööd tähtsamaks. Valdavas enamuses ei lange tähtajad kokku. Küsimus on selles, kas kulutada ressursi sellele, et kõikides asjades kooskõlastame või lahendame neid konkreetseid küsimusi, kus ajad kokku langevad. Alati, kui on taotletud, oleme asja ära lahendanud. Oleme üritanud oma koormusega kuidagi toime tulla ja oleme sellega seoses töökorraldusmeetmeid kasutusele võtnud.

Suvepuhkuste ajal peaks meil kõik toimima. Asjad võetakse menetlusse, arvamusi küsitakse, dokumendid saadetakse välja.

Loomulikult peaksid kohtutel olema ühesugused käitumisviisid, aga kas me saame ette kirjutada, kuidas kohtunik käituma peab. Ei saa ju kõrvalt öelda, kes käitub õigesti ja kes valesti.

Kas kõik kohtunikud on sellised, et konstruktiivset kriitikat ei talu? Advokatuur võiks ju midagi öelda, mitte advokaadid eraldi.

Kiidjärv – meil lepatakse kokku, aga ka siis on võimalik, et palutakse edasilükkamist.

Mis puutub dokumentide edastamisse, siis tööl olev kohtunik on asendaja, kes kiireloomulised asjad ära lahendab. Võivad seisma jääda mõned dokumendid, kus on vaja otsustusõigust – nt ekspertiisitaotlus.

Lühikeste ja ebamõistlike tähtaegade kohta tahame küll konkreetset infot, kuna seadus on neid asju täpselt reguleerinud.

Kui mingit küsitlust teha, siis ei saa minna mööda kohtunikest endist. Ka nende käest tuleb küsida, kuidas kokkuleppimistega lood nn.

Kutsar – aegade mittekokkuleppimine on iseendale jala taha panemine. Alati leitakse võimalus edasi lükata. Meie asju ei määra, kui aeg kokku lepitud ei ole.

Puhkuseperioodide küsimus on puhtalt korralduslik küsimus, siin pole midagi öelda.

Kohtulahendite tegemise tähtaeg – siin on iva sees. Olen tähele pannud, et kui esimeses astmes öeldakse, et lahend tuleb sellel kuupäeval, siis enamuses asjadest sellest kinni ei peeta. Tähtajast tuleb kinni pidada.

Tampuu – kaks esimest probleemi on korralduslikud küsimused. Seadusest ei tulene, et peaks kooskõlastama, aga protsessuaalne väljund on selles, et advokaadil võib olla see aeg juba hõivatud. Siis kohtunik kas lükkab või ei lükka asja edasi. Siin on küsimus ka selles, kas edasilükkamiseks on mõjuv põhjus või mitte.

Selles küsimuses võiks teha ümarlaua või midagi sellist, et asju läbi arutada.

Mis puudutab ebamõistlike tähtaegu – seadus annab vähemalt 14 päeva.

Kui kohus rikub menetlusnorme, oleks vaja konkreetseid fakte. See ei ole tuvastamatu, selle kohta peab märkuse tegema.

Eerik – probleemid on olemas, üldistatult tahaksin öelda kolme asja:

1. üksiküsimusi ei tohi üldistada. Tuleks tuvastada, kas on kohtuniku või kohtuastme või –maja probleem ja sellele vastavalt lahendused leida;
2. on erinevad seisukohad istungite määramisel. Kohtul on kohustus menetlust pidada, kui palju saavad pooled seda mõjutada;
3. arusaadav on ka advokaatide soov mitte pöörduda.

Oleme advokatuuriga neid probleeme ka arutanud. Kohtu esimehele võib ka distsiplinaarmenetlusteta infot anda, millised on probleemid.

Särgava – kohtuistungite aegade kooskõlastamine on asja kiire arutamise eesmärk. Prokuratuuriga on lihtne, prokuratuuril on outlook, kust sekretär vaatab, kas prokurööril on vaba aeg või mitte. Julgeksin seda ka advokaatidele soovitada. Siis polekski üldse probleemi. Kooskõlastamine võtab ka aega. Outlooki põhine lahendus oleks väga hea, kui see advokatuurile vastuvõetav oleks.

Olen nõus, et probleeme on kohtulahendite tähtaegse kuulutamisega. Meie kohtus on neid probleeme olnud, oleme püüdnud neid likvideerida. Kohtumaja juhiga ja juht ka ise on kontrollinud ja teame kohtunikke, kes ei järgi tähtaega, millal lubab kohtuotsuse teha.

Asi on persoonides. Ei ole nii, et kõik kohtu kohtunikud rikuvad tähtaegu. Minu ettepanek on järgmine – kui advokaat leiab, et tähtaeg on möödas, viks anda kohtu esimehele või kohtumaja juhile sellest teada.

Neljanda probleemi osas olen pessimist ning arvan, et see nii jääbki. Teatud lahendusi on küll võimalik leida.

Vaher – on väga positiivne ja hädavajalik, et sellises kogus nagu siin, arutatakse probleeme, mis on delikaatse iseloomuga. See on teema, kus on palju subjektiivseid asjaolusid ja olen nõus pr Särgevaga, kes leidis, et tegu on persoonidega. Märkusi või tähelepanekuid võiks võtta tõsiselt.

Rask – tänan, et see teema nii konkreetselt siia toodud on. Kolm teemat on töökorralduslikud, üks sisuline. See ei ole täielik probleemide ring, probleeme on kindlasti rohkem. Neid peaks arutama.

Minu ettepanek on Justiitsministeeriumil koostöös advokatuuri ja prokuratuuriga viia läbi küsitlus, mis vastaks sotsioloogiliste uurimuste tingimustele – anonüümne, aga millest nähtub, kellega probleeme on.

Niikaua, kui probleemide ring ei ole kaardistatud või konkreetselt inimest välja toodud, ei ole üldistel probleemidel rääkimine mõistlik.

Kui probleem on umbes kümne kohtunikuga, siis ei ole mõtet teiste aega raisata. Kui kohtumaja juhtide, kohtu esimeeste poole pöördumisega on võimalik asja lahendada, siis jääb kõikidel õigust ülegi.

Järgmisel KHNil võiks arutada seda ankeeti või küsimustikku, mis oleks suunatud juba kogu menetluse korraldamise probleemide kaardistamiseks. Miks mitte kaasata sellesse ka Riigikohus.

Siit kasvab välja ka küsimus, kas poleks mõistlik, et iga koolituse lektor arutab neid probleeme koolitusel.

Menetlusaegade planeerimise juures on kohtunik initsiaator – oma arvamuse pealesuruja. Kui advokaadid tajuvad, et kohtuistung, siis on kõige tähtsam ja teised asjad tuleb selle ümber korraldada. Minu pilk pöörduv selles küsimuses Kohtunike Ühingu poole, mis võiks ideed koondada.

Kas pooldatakse sellist mõttetalgute rida, mille tulemusena tekiks kontsentreeritud arusaamade/teeside kogum? See on pikem ettevõtmine, aga siis oleks ka uue kohtuniku tööle asumisel selge, et ühiskonnas on sellised kokkulepped.

Pilv – see on parem kui mitte midagi. Mingi meetodiline materjal või ringkiri võiks olla küll.

Rask – kogu see küsimus puudutab väikest osa kohtunikukonnast. Mina delegeeriksin meetodilise materjali väljatöötamise Kohtunike Ühingule.

Eerik – teema on vajalik ja kui KHN sellisele seisukohale asub, siis võtame selle mõtte vastu ja hakkame tegutsema.

KHN SEISUKOHT: Justiitsministeerium koostöös prokuratuuri ning advokatuuriga peaks tegema 2008 aastal küsitluse (anonüümse), millest selgub, millised probleemid on ning milliste konkreetsete kohtunikega probleeme on. Järgmisel kohtute haldamise nõukojal võiks selleks ajaks väljatöötatud ankeeti või küsimustikku arutada.

3. Üldmenetluses kriminaalasja kohtuliku arutamise tõhustamise võimalused

Hirvoja – meil on sügav mure võistleva kohtumenetluse osas, need kipuvad venima, keskmine menetlus võtab aega 352 päeva, Virumaal koguni 800 päeva. Kui sisuliselt läheb asi võistlevasse protsessi, siis sureb see ära. Kaks aastat kohut pidada on liiga pikk.

Põhiprobleem on selles, et edasilükkamise intervall on hästi pikk. Tekib uus tõend - uus taotlus, info - intervall võib olla kaks-kolm-kuus kuud.

Meie mõte on, et kohtumenetlus peab olema kontsentreeritud ja katkestuseta. Vähemalt üldmenetluses ei võeta uut üldmenetlust enne vahele, kui vana on ära lõpetatud. Kui kohtunikul on korraga 20 asja käes, ei olegi seda asja kuhugi võimalik edasi lükata, samas kui sisu poolest võiks selle ühe päevaga ära arutada. Meie ettepanek on sätestada põhimõte „üks menetlus korraga“. Erandeid võiks teha haigestumise või muude taoliste juhtumite puhul.

samuti võiks korraldada kohtunikele eraldi koolitusprogramm aastal 2009, kus kohtunikud saaksid kogemusi vahetada.

Lind – üldprintsipi on välja toodud, nüüd räägin mõnest punktist lähemalt, eelkõige sellest, mis menetluseadustikes kirjas on ning mis ka kriminaalkodeksis mingil määral kirjas oli. Nõue oli menetleda võimalikult kiiresti. Pragu sellist printsiipi ei ole, on vaid katkematus printsiip.

Ühe asja korraga arutamine võimaldab ka aega paremini planeerida. tundub, et parandada tuleks eelistungite korraldamise alust.

Särgeva – kas ma sain õigesti aru, et muid menetlusi peale üldmenetluse võib kohtunik samaaegselt arutada?

Lind – jah, meie ettepanek kehtib vaid üldmenetluse suhtes.

Särgeva – pole ju saladus, miks üldmenetlused edasi lükatakse. Kohal on kaitsja, prokurör, kohus, aga puuduvad tunnistajad. Kas selle seadusega saab võistlevatele pooltele (advokaadile ja

prokuröri) panna kohustuse katkematuses huvides kõik oma tõendid esitada sealhulgas tunnistajad? Ja kas seadus ütleb midagi ka eeluurimiste kohta, need kestavad ka aastaid?

Lind – tunnistajate probleem on tõesti üks asjadest, mis tuleb lahendada. Üks võimalus on tõesti see, et pooled ise käivad välja vekslid, et toovad tunnistaja, siis on nad võimelised ka tunnistaja osalemise tagama.

Tunnistajate kutsumisel võiks ette näha, et kõiki tunnistajaid ei kutsuta kohale kohtuniku arutamise alguseks. Kui on ette näha, et menetlust kestab pikka aega, siis kutsutakse tunnistajad kohale selle aja vältel.

Teine asi – seaduses on ka trahvimise ja arestimise võimalus olemas, kuigi kutsetel viidatakse üldjuhul vaid sundtoomisele

Särgava – üldiselt trahvimine ja sundtoomine ei tööta, see on ainult deklaratsioon.

Kikerpill – kas siis uusi asi istub niikaua kantseleis, kuini kohtunik teist üldmenetluse asja arutab?

Hirvoja – põhimõtteliselt küll. Eelmenetlus tuleb küll korraldada, aga vahet ju pole, kas asi istub kohtuniku kapis või kantseleis.

Pilv – kui kaitsjal on üks või paar kriminaalasja, siis on see reguleeritav. Aga kui ongi vaid kriminaalasjadega tegelev kaitsja, siis kas teistes üldmenetlustes ei saagi siis neli-viis kuud istungit pidada?

Mõte on iseenesest hea, aga arvestada tuleb ka seda, et kaitsjad on erinevate tööülesannetega seotud. Kui kolm-neli suurt asja on paika pandud, siis mida teha teiste asjadega? Ei saa sunniviisiliselt kaitsjaid ümber määrama hakata. Ei saa suhtuda nii, et las siis mõni teine sellest büroost tuleb, kui kaitsja võis olla lausa juba eeluurimise juures.

Hirvoja – peab olema väga erandlik juhtum, kui hakatakse kaitsjat või prokuröri vahetama.

Aavik . iseenesest pole ju halb, kui eeluurimise käigus lepitakse menetluse kokku kolme-nelja kuu pärast ja seda siis ka arutatakse. See on igal juhul parem tulemus kui praegune olukord.

Pedassaar – kas kohtunikud, kes töötavad kolme kohtunikuga kohtumajas, võivad sel ajal ka tsiviilasju arutada?

Hirvoja – jah, võivad küll, seadus seda ei reguleeri.

Kiidjärv – ei kujuta ette kohtuniku ja prokuröri vabadust, et lõpetame täna asja ära ja arutame edasi kolmapäeval kell üks. Ka kohtunikul on keeruline istungi kestvust määrata.

Hirvoja – kui jagada üldmenetluse asjad ära kohtunike vahel, teeb see iga kriminaalkohtuniku kohta kaks üldmenetluse asja kuus, siis peaks küll saama arvestada. Ideaalne ongi see, et kohtulikule arutlusele kulub nädal ja siis ongi asi lahendatud. Mingisuguse lõtku peab sisse arvestama – näiteks mõne päeva raames edasi lükata. Seda näiteks uue dokumendi ilmumisel, kui teine pool sellega tutvuda tahab. Palun väga – tutvugu, küsimus on selles, kas tutvumiseks on vajalik tund, kaks või terve päev. Vastavalt sellele planeeritakse järgmine istung.

Leiame, et meie ettepanek on efektiivsem, aga kindlasti on töökorralduslike detaile, mida lihvida.

Kikerpill – viis aastat tagasi istusime ka ministeeriumis ja arutasime umbes samasugust küsimust. Istusime, arutasime, aga leiti, et ei saa katsetada kohtuniku peal. Katsetati ühe kohtu ühe korruse peal ja see kukkus kolinal läbi.

See on jabur idee, sellest ei tule midagi välja. Mina kohtunikuna lähen igale istungile alati mõttega, et istun täna lõpuni.

Teie mõte on hea, aga alati on keegi haige või välismaal või ei saa muidu teda kätte. Mul on väikesed kohtumajad kolme kohtunikuga, seal ei saa spetsialiseeruda.

Rask – kas keegi soovib Rubole vastu vaielda? Selles päevakorrapunktis ei saa KHN öelda midagi muud kui tarku soovitusi ning see teadmiseks võtta. Tegu on seadusandliku initsiatiiviga ja selle esitab minister ja parlament otsustab.

Aas – esitan prokuratuuri poolt ka mõned mõtted. Ma arvan, et keegi ei vaidle vastu, et need pikad menetlustähtajad on kohtus probleemiks ja kohtunikud ka teadvustavad neid. Õige on ka see, et kehtiv seadus otseselt ei takista menetlust kiiresti läbi viimast. Elu ja praktika on aga probleemid esile tõstnud. Kaks probleemi, mis on põhjustanud pikki tähtaegu on: 1. kohtuistungite edasilükkamised. võime planeerida mida iganes, aga isikute puudumine või ootamatud taotlused tingivad objektiivselt edasilükkamise ja 2. edasilükkamise intervall on pikk.

Mulle ministeeriumi poolt pakutud lahendus meeldib, aga mõnes kohas tuleks minna veel kaugemale. Edasilükkamise esimene põhjus on isikute ilmumatajäamine. Paremini planeerimine ja kokku leppimine tunnistajatega aitab seda lahendada. Õige skepsis esitati siin rangema karistuspoliitika osas. Hoopis tähtsam on see, mis Eestis on ununenud – tunnistajatel ei ole vaja tunnistajatena kohtusse tulla, riigil on vaja, et tunnistajad ilmuksid. On vaja tunnistajate pannust hinnata ja vääriliselt tunnustada. Rootsisis makstakse näiteks tunnistajatele päevaraha. Eestis oleks see võimalik, aga väga keeruline. Võiks olla fikseeritud summa ja kindlus, et isik selle summa kätte saab. See pole kompensatsioon puuduva palga eest, vaid tasu kohtusse tulemise eest, samuti sõidukulud, parkimine linna maal jne.

Lisaks negatiivsele sanktsioonile peaks olema ka positiivne pool. Ma saan aru, et lähtutakse eeldusest, et ressursi juurde ei tule.

Ootamatute taotluste tõttu istungite edasilükkamine kaoks ära, kui korraldataks eelistungeid.

Kui istungiks planeeritakse nädal, siis ei tohiks olla ka probleeme ühe-kahe päeva edasilükkamisega.

Leian, et tegu on edasiminemist vääriva algatusega. tunnistajate kohtussesaaamisega tuleks edasi tegeleda ka positiivses mõttes – neid väärtustada.

Rask – tegu on positiivse mõttelaadiga, tahaksin hirmsasti uskuda, et menetlusajad lühenevad ja ühiskond saab rahulduse kellegi süüdimõistmisest või õigusemõistmisest mõistliku aja jooksul.

Mõttelaad peaks levima ja kujutan ette, et katkematus mõte ja lühikese tähtaja mõte jõuavad kohtunike enda tunnustatud põhimõtteeni (metoodiline juhend, koolitusprogramm, täiskogu otsus), siis on võimalik selle järgi ka käituda.

Julgen initsiatiivi toetada, aga soovitan kaasata ka need, kelle kaudu see juurduma peaks.

Arvan, et KHN võiks initsiatiivi teadmiseks võtta ja soovida eelnõu autoritele jõudu ja mõelge ka rakendamisele. Ainuüksi seadusemuudatusega ei saavuta midagi.

Tampuu – arvan, et peaks ka tsiviilhagi peale mõtlema, see on praegu väga laialt reguleeritud.

hirvoja – tänan KHNi julgustavate sõnade eest, saime siit palju inspiratsiooni, et valada eelnõu sellisesse vormi, mis kannataks kooskõlastamisele saata.

Meie huvi on, et saaksime võimalikult laialdaselt ka praktikute kommentaare ja näpunäiteid, siis kas kohtute osas maakohtud või Kohtunike Ühing tahaks osaleda? Kas lisada ka maakohtud ja kohtute esimehed?

Rask – arvan, et probleemid puudutavad eelkõige esimese astme kohtuid, seega võtke ühendust kriminaalkohtunikega.

Kas on mõni KrMS säte, mis keelaks juba täna niimoodi käituda?

Hirvoja – sellist sätet ei ole.

Lind – planeerimise kohta on eelistungi sätte, mis on kinnine loend.

Rask – kas KHNi soovitus võiks olla see, et eelnõu koostajad teeksid koostööd spetsialiseerunud kohtunikega?

KHN SEISUKOHT: KHN toetab algatust ning teeb ettepaneku kaasata arutlustesse professionaalsed kohtunikud, kes lahendavad kriminaalasju esimeses astmes.

Lisaks leiab KHN, et eelnõu koostajad peavad kaaluma ka rakendusküsimusi, kuna vaid seadusemuudatustest ei piisa.

4. Tartu Maakohtu Viljandi kohtumaja kohtunikukoha üleviimiseks Tartu kohtumajja nõusoleku andmine

Rask – kohtute seaduse § 41 lg 1 p 4 alusel ei saa me küsimust lahendada vaid anda sellele kas kooskõlastus või mitte.

Aavik – Tartu Maakohtu esimees on teinud ministriumile ettepaneku tuua Viljandi kohtu Tartu kohtumajja. Ettepanek põhineb Tartu Maakohtu üldkogu 7. detsembri 2007 otsusel.

Kiidjärv – arvan, et ei ole vajalik enda saadetud kirja siin ette lugeda. Põhiline on see, et kogu eeltöö sai ära tehtud enne üldkogu. Üldkogu kogunes ja arutas asja väga tormiliselt. Seisuga 16/13 anti nõusolek kohtuniku koha ületoomiseks Viljandist Tartusse.

Vahepeal saabus KHNi listi viie kohtumaja juhi pöördumine Riigikohtu ja KHNi esimehe poole. Tänu sellele sain ka mina teada, et selline pöördumine tehti. Sain ka loomulikult läbi mõelda ja saan öelda, et mul on ka kohtumaja juhtidele koostatud väga üksikasjaline kiri, aga ma ei leia, et peaksin neid probleeme siin tutvustama hakkama.

Rask – meil on olemas kohtu esimehe ettepanek, ringkonnakohtu esimehe nõusolek, ministriumile ettepanek ja Lillsaare kiri. Kuulame siis ära Viljandi kohtumaja juhi.

Lillsaar – Viljandi kohal on väga pikk ajalugu. ME ei pöördunud selleks KHNi listi, et konflikti tugevdada, vaid selleks, et reformijärgselt ei ole kõik nii ok, kui paistab.

Meil on palju probleeme lahendamata. Väiksemate kohtumajade juhtide seisukoht on selline, et midagi ei ole paranenud. Kirjas on märgitud ka see, kuidas üldkogu läbi viidi. Kodukorras on küll teatavasti kahenädalane tähtaeg jne.

See on märguanne selle kohta, et väga palju probleeme on lahendamata. Kas on õige väiksem kohtumajast koht ära võtta. See ei vähenda probleeme vaid suurendab neid.

Meile tundub, et efektiivsem on see, et esialgselt ei lõhuta ja lahendatakse probleemid, mis on tekkinud. Ootame kogu aeg, et tulla lahendada, aga ei ole tuldud. Leiame, et see koht on vajalikum Viljandis kui Tartus.

Statistika kohapealt ei ole põhjendust üleviimiseks.

Rask – siin on kaks poolt – sisuline ja puhtformaalne ettevalmistamise käik.

Kas kohtu üldkogu läbiviimisega on rikutud protseduurireegleid ja demokraatia põhimõtteid ja kui uuesti üldkogu korraldatakse, siis kas hääletustulemused oleksid teistsugused?

Lillsaar – võiks olla küll nii. Täiskogu pidi toimuma täna, aga ootamatult vahetati see ringi. Tartust kaugel olid tähtsad protsessid, mida ei saanud muuta. Eelmisel aastal oli teada, et üldkogu toimub 14. detsembril.

Rask – kas rikuti protseduurireegleid?

Kiidjärv – ma ei eita seda, et lõplikult saadi üldkogu materjalid kätte enne üldkogu kolm-neli päeva. Kõik materjalid olid siis olemas. Selle punkti kohta käivad materjalid edastati kohtumaja juhtidele juba novembri keskel või alguses. Miski ei takistanud kohtumaja juhtidel arutada seda küsimust oma maja sees.

Samuti edastati teistele kohtunikele lõplikud materjalid. Mis puudutab seda, et kohtunikud ei suutnud oma aega planeerida, siis muutmiseks olid mõjuvad põhjused. Selle kohta sai saadetud oktoobris ringkiri. Mina ei saanud KHNi liikmena eelmisel korral osaleda ega öelda, et mulle järgmiseks KHNi istungiks 14. detsember ei sobi. Enamuse kohtunike nõusolek oli selle kohta, et korraldada üldkogu 7. detsembril.

Arvuliselt on Tartus 35 kohtunikku, üldkogul viibis parimal hetkel 31 kohtunikku. Kõrvale jäi ainult kolm kohtunikku, kes ei saanud tulla ning olid esitanud oma kirjalikud taotlused. Täiskogust saab puududa vaid mõjuva põhjusega, nendel kohtunikel oli see olemas

Ei saa kuidagi väita, et kohtunikel oli üldkogule tulemine takistatud.

Hääletuse eel tehti läbirääkimisteks vaheaeg, prooviti veel uurida, kes mille poolt hääletab. Hääletus toimus ja hääletega 16/13 üleviimise otsus ka vastu võeti.

Kui üldkogu asus päevakorda kinnitama, siis ühtegi vastuväidet selle punkti arutamiseks ei tulnud, seega olid kohtunikud selle poole, et teemat arutada ja hääletada.

Rask – koht on vaba alates hetkest, kui kohtunik sealt Tallinna Ringkonnakohtusse tuli. Kellelgi ei olnud saladuseks, et selline arutelu varem või hiljem tuleb.

Kas KHNi liikmete meelest vastab üldkogu demokraatlikule protsessile. Üldkogu õigesti või valesti läbiviimise juurde siis enam tagasi ei tule.

Lillsaar – oktoobris tõesti üks materjal tuli. Allkirja sellel ei ole, see on ministeeriumi seisukoht. Selle aluselt öötati välja veel muud põhjendavad materjalid, mis tulid hoopis hiljem. Ei ole tõene, et kõik materjalid olid vara olemas. Põhiline materjal oli hoopis hiljem kirjalikult.

Üldkoosolekul tekkis tahes-tahtmata vastasseis. Suure kohtumaja kohtunikud on enamuses.

Kohtumaja juhtidena palusime üldkogu protokoll, aga seda me saanud ei ole.

Särgava – kas teie kohtu üldkogu kodukorras on ette nähtud, et korralist üldkogu tuleb ette teatada kaks nädalat ette?

Kiidjärv – ei, korraline on määratud. Kaks nädalat enne saadetakse kutse ja päevakord, nädal enne materjalid.

Särgava – kas protokoll on olemas?

Kiidjärv – üldkogu oli päris pikk ja protokoll on mul veel üle vaatamata. Kaks nädalat on üldkogu protokoll tegemiseks aega.

Lillsaar – ma ei vaidlusta hääletustulemust.

Rask – arutasime seda küsimust ka aasta tagasi KHN-s. Ei saa öelda, et see oleks üllatuslik teema. Kaua võib ühe ja sama probleemi juurde tagasi tulla?

Lillsaar – meil oli ka üks nädal aega enne kohtumaja juhtidega kokkusaamine. Arutasime siis asju põhjalikult, aga ootamatult tuli küsimus hoopis teistmoodi esitatuna.

Kiidjärv – ma ei leia, et me peaksime siin arutama oma kohtu siseasju.

Lillsaar – sina omasid rohkem infot ega jaganud seda meiega.

Pedassaar – miks selle probleemiga nii kiire oli, et sellega ilmtingimata tänasele KHN-le tulema pidi? Kas ei oleks mõistlik küsimus edasi lükata ja maja sees see asi enne ära lahendada.

Kiidjärv – ma ei kujutanud ette, et see asi juba sellele KHN-le tuleb, pigem arvasin, et see ei tule päevakorda. Mina ei ole selles kiirustamises kuidagi osaline. Kui me aga küsimuse edasi lükkame, siis see tähendab seda, et Tartu piirkonnas läheb töö korraldamine raskemaks, kuna koht on tühi.

Vaidlen igal juhul vastu sellele, nagu ei oleks kohtunikud olnud asjast teadlikud.

Pilv – KHNi liikmetel on raske sellest situatsioonist aru saada, eriti neil, kes on süsteemivälised. Kas ei oleks mõistlik need asjad enne omavahel läbi rääkida?

Ma saan aru, et järgmine KHN on kaugel ja küsimus läheb kaugele, aga kas on võimalik teha üks kiir KHN ja enne seisukohta mitte võtta, kui te pole omavahel ära leppinud.

Tampuu – ma saan aru, et teil on tõsised probleemid, aga mis see on, mida me täna siin otsustame?

Kiidjärv – kui asi taandub protokollile, siis ma saan minna ja selle kohe ära vormistada, või teeme elektroonilise hääletamise. Kui läheme seda teed, et kuulutame välja konkursi ükskõik, millise Tartu kohtumaja kohtuniku kohale, siis kohta ei täideta enne järgmise aasta septembrit.

Kui leitakse, et me peame sel teemal kohtus veel läbi rääkima, siis selles osas ütlen vaid, et üldkogu otsus on legitiimne ja ma ei näe põhjust sel teemal edasi rääkida.

Rask – mina saan nii aru, et see kohtumaja juhtide kiri on umbusaldusavaldus kohtu esimehe suhtes.

Kutsar – kohtu esimees on see, kes tunneb kõige paremini kohut, tema vastutab korrahõlase õigusemõistmise eest. Üldkogu on kõrgeim võim. Üldkogu otsust ei seata siin kahtluse alla.

Kikerpill – üldkogu otsus ei ole isegi vajalik. Kohtu esimehe ettepanek on see, mis ministrile esitatakse.

Aavik – kohtu esimees teeb ettepaneku ja vajalik on ringkonnakohtu esimehe arvamus. Need on meil olemas. Siin on küll kuulatud ka kohtumaja juhi arvamust, aga selge on ju see, et kellelegi ei meeldi, kui koht nende majast ära viiakse.

Selliste küsimuste edasilükkamine on ohtlik tendents. Kas me saame kahtluse alla seada kohtu esimehe juhtimisvõimed, seda enam, kui kohtu esimees on üldkogu arvamus võtnud ja see on positiivne.

Lillsaare kirjas oli ka märgitud, nagu oleks Justiitsministeerium ähvardanud koha üldse ära võtta, see on vale. Seda enam, et meil on kohtunik, kes Harju Maakohtust soovib Tartu Maakohtusse üle minna.

Rask – mul on ettepanek vaadata seadust. KHN ülesanne on anda nõusolek või mitte. Meil on vaja kontrollida kahe asjaolu esinemist – maakohtu esimehe seisukoht ja ringkonnakohtu esimehe seisukoht.

Kutsar – võtsin aluseks esimehe seisukoha ja üldkogu otsuse ja mul pole mingit alust sellele kätte ette panna.

Rask – hääletus – kes on seda meelt, et anda Justiitsministeeriumile nõusolek kohtunikukoha üleviimiseks Viljandi kohtumajast Tartu kohtumajja.

Poolt: 7

Vastu: 2

Erapooletu: 1

OTSUS: KHN annab nõusoleku justiitsministri määruse muutmiseks, millega viiakse Tartu Maakohtu Viljandi kohtumaja kohtunikukoht üle Tartu kohtumajja.

5. JM määruse „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ muutmise eelnõule nõusoleku andmine (Pärnu Maakohtust kohtunikukoha Harju Maakohtusse üleviimine)

Aavik – ettepanek on tehtud statistika põhjal. Põhjendused on seletuskirjas põhjalikult esitatud, ei pea vajalikuks neid korrata.

Nüüdseks on oma arvamus esitanud ka Harju Maakohtu ja Tallinna Ringkonnakohtu esimehed. Pärnu Maakohtu esimees on ettepaneku vastu.

Särgava – toetame ettepanekut, olen ka kirjalikult arvamus avaldanud. Vähetähtsad ei ole ka kriminaalmenetlused. Tõin need arvud ka oma kirjatükis ära.

Kikerpill – ma räägin üldpõhimõtetest. Statistika koostaja peab kinnitama otsust, mitte analüüsima nii, et need numbrid otsusesse sobiksid.

Helvegi on ühes KHN-s öelnud, et ei sa vaadata pooleaastast lõiku koormuse hindamiseks, vaid vajalik on nii 4-5 aastat. Kui vaatame protsente, siis neis on vahe sees. Kui vaatame asjade arvu, siis on vahe 20-30 asja. Suurt vahet pole, kas kapis on 200 või 230 asja.

Kas keegi on analüüsinud, et kolme aasta pärast on sama olukord. Võib-olla kolme aasta pärast on Pärnus suurem vajadus? Harju probleem on see, et Harjus on palju kohtunikke korraga ära. Kui me selle kohta praegu ära võtame, siis saab sellest Harjusse kaheksas tühi koht.

Meie kohus on teistmoodi kohus – meil on väikesed kohtumajad, igal pool 2-3 kohtunikku. Õigusemõistmine on meil Hiiumaal, Saaremaal, me ei saa sealt ära tulla.

Kui meil kõik inimesed töö on, siis meil probleeme pole, siiani see nii oligi. Aga mais läks pensionile Haapsalu kohtunik, kellele juba jaanuarist uusi asju ei jagatud, täna on läinud pensionile teine kohtunik. Järgmise aasta suvel või sügisel läheb Paidest kohtunik minema, paari kuu pärast me talle enam asju anda ei saa. Siiani oleme jaganud oma asjad teiste kohtunike vahel ära, mis oligi selle suurepärase reformi idee ning uhanud kohtumajade vahel. Siis peaksime hakkama ka Paides käima. Kohtunikud peavad sõitma iga nädal 100 kilomeetrit, et asju lahendada. Kas me sellistel tingimustel saame asju võrrelda üks-ühele.

Vaatasin ka abipersonali küsimusi – Harjus on 0,75 inimest kohtuniku kohta, Pärnus on 0,4 – see on kaks korda vähem. See ongi meie väikeste majade häda, et ei saa abipersonali niimoodi rakendada – me ei saa kedagi teisele tänavale saata, kuna majad on eri linnades.

2010 läheb pensionile ka Ingrid Hallas. Äkki on meil kolme aasta pärast ka see probleem, et kohtunikud lähevad lapsehoolduspuhkusele? Tallinna suurest majast lapsehoolduspuhkusele minek ei ole nii katastroofiline kui see Pärnus oleks.

Me oleme Haapsalus käinud teadmisega, et see olukord on ajutine, statsionaarselt me ei peaks sellele vastu.

Minu ettepanek on kaalutleda seda otsust läbimõeldult. Kui otsus on koht ära võtta, siis palun lükata see kolm aastat edasi.

Rask – meil on Igor Amanni arvamus. Mina ei loe siit välja ei ühte, teist ega kolmandat arvamus. Ringkonnakohtu seisukohalt ei ole ilmselt oluliselt õigusemõistmist puudutav probleem. Selget seisukohta poolt või vastu välja ei loe

Mul on ettepanek anda igale KHNi liikmele sõna, kes ütleks paari-kolme lausega, miks ta hääletab koha ületoomise poolt või vastu.

Seppik – kas ministeerium on arvestanud Pärnu Maakohtu arvamus? Kui palju kulub aega teistesse kohtumajadesse sõitmisele?

Aavik – me oleme seda ettepaneku tegemisel arvestanud. Väikestes kohtumajades peab aeg-ajalt liikumist olema. Liigutada saab kas kohtunikku või kohtuasja. Meie oleme seisukohal, et võib liikuda ka kohtuasi, mitte tingimata kohtunik.

Kikerpill – seadus ei võimalda täna istungit teises majas pidada. Me ei saa paluda osalistel sõita Pärnusse või Kuressaarde.

Aavik – me ei ole arvanud, palju kulub aega Pärnu Maakohtu kohtunikel edasi-tagasi sõitmisele.

Pedassaar – Kuressaarest Haapsallu 6 tundi heal juhul, halvemal juhul 7-8 tundi.

Mina loen määrusest välja vaid ühe mõju ja tahaksin küsida, milline see õigusemõistmise ühtlaselt mõistlik aeg on?

Aavik – tsiviilasjas tuleks 100 päevaga ära arutada, Harju Maakohus on sellest veel kaugel.

Eerik – Kohtunike Ühingu seisukoht on, et nemad ei poolda üleviimist.

Tampuu . leian, et Harjule ei ole mõistlik kohta Pärnust võtta, kuigi Harjule kohta vaja on.

Kutsar – oleksin poolt, kui Harju Maakohtus kõik kohad ka realselt täidetud oleks. Antud juhul seda koormust niimoodi sättida ei saa.

Kiidjärv – poolt saaks olla vaid siis, kui vaataks puhast statistikat. Aga vastuargumente on tunduvalt rohkem. Ei ole normaalne, et ühes kohtus on nii palju kohti täitmata ja võtame selle arvelt teisest kohtust koha ära. Olen vastu.

Seppik – tundub, et Harju probleemi see ei lahenda. Kui tehti I astme kohtu reformi, siis oli selge, et Harju probleemi reform ei lahenda. Mis puudutab täitmata kohti, siis need ei ole täitmata, vaid tegu on äraoleva kohtunikuga. Seda ei saa neile pahaks panna.

Kohtumajade vahel liikumine on tõsine küsimus. Kas kohtunikud peaksid sellele aega raiskama, on iseküsimus. Ma olen pigem kahtlev ega toeta.

Toomet – vaadanud läbi materjalid ja kuulanud tänaseid esinemisi, tundusid Pärnu väited mulle veenvamad. Ei pea õigeks vaid statistikale toetumist, kaaluda ja analüüsida tuleks ka teisi aspekte. Harju probleemid võiks teisiti lahendada.

Pedassaar – kui mul oleks hääl, siis ütleksin „ei“. Kuna seda pole, siis jään eelnevalt toodud seisukohtade juurde.

Parrest – õiguskantsler jääb erapooletuks.

Rask – jään oma seisukoha juurde, et tööd ei tee koht vaid inimene. Kui 6-7 kohtunikku on ära, siis tuleb kasvõi abipersonaliga seda kompenseerida. Nii suure kohtu peale on kehtvalt 5-6 kohta täitmata. Ei pea õigeks praktikat, kus hästi asjadega toime tulev kohus saab karistada hästi toimetuleku eest.

Aas – üldiselt olen seisukohal, et kohtusüsteem peab ise küsimustele lahendused leidma. Kohtusüsteemi seisukoht on kahetine ning see on arusaadav. Harju tahab juurde, Pärnu ei taha kedagi ära lasta, ringkond on neutraalsel positsioonil.

Kindlust poolt- või vastuhääletamisel ei ole. Tuginedes oma kogemusele ei toeta seda ettepanekut. Põhjus ei ole töökoormusega seotud, vaid organisatsiooni suhtumisega asja.

Prokuratuuris oli kõige suurem probleem ületoomisega siis, kui toodi inimesi sinna, kus tegelikult olid kohad täitmata. Oli raske selgitada, miks inimene sinna viidi, kui neil niigi kohad täitmata olid.

Särgava – toetan. Küsimus on selles, et võib tekkida tendents, et kui kohtus on x kohta, siis nii see jääbki, ning kohti ei jaotata kunagi ümber.

Ka meil läheb kohtunikke pensionile, me võiksime asja siiski paindlikult vaadata. Kui tegu on vakantsete kohtudega, ei peaks seda nii valulikul võtma.

Rask – KHN siiski soovib näha kõiki alternatiivseid variante, kuidas töökoormus ühtlaselt jagada, kui üks või mitu kohta täitmata on. Märksõnadeks asenduskohturnik jne.

Palun ministrit informeerida, et enne ei ole mõistlik KHNi tulla, kui pole ettepanekut, kuidas olemasolevate kohtadega asja lahendada.

Aavik – leian, et see on õige otsus, mis KHN-s tuli. Ministril on hea meel, et selline otsus tuli ja täidame selle.

Täna kompenseeritakse puuduvate kohtunike tööd. Harju Maakohus saab nende arvelt juurde tähtjalisi konsultante.

OTSUS: KHN ei anna nõusolekut Pärnu Maakohtu kohtunikukoha üleviimiseks Harju Maakohtusse.

6. 2008. aastal Tallinna kohtumajades kuni 10 % lisatasudiferentseeringu rakendamine

Aavik – 2007 aastal tegi Fontes palgauuringu. Tallinnas saab sekretär tööturutingimustes 13-14000 krooni palka, kohtus 8000, sellega sekretäri kohtus kinni pidada on võimatu.

Palume luba teha töötasudiferentseering.

Me ei taha sellega väita, et mujal on palkadega kõik korras ega tuleks tõsta, aga meil on piiratud eelarvevahendid, mida Riigikogu õigusemõistmisele eraldab.

Kohtuistungisekretär on see, kes peaks tundma menetlust ja asja-ajamist. Selliseid meil kahjuks ei ole, kohtuistungisekretäri töö kipub olema hüppelauaks.

Tampuu – kuidas on lood võrdse kohtlemise põhimõttega?

Aavik – võrdse kohtlemise printsiip on see, et võrdselt tuleb kohelda võrdsetes tingimustes. Väikese kohtumaja ja Tallinnas puhul ei ole tegu võrdsete asjaoludega.

Kiidjärv – kui Tallinn saab 10% juurde, siis võttes ette teised, võiksime kõikidele mingit diferentsi maksta.

Aavik – võib-olla diferentseerime hiljem, aga praegu on vahendid piiratud.

Kiidjärv – kas see kehtib vaid ühel aastal?

Aavik – jah, ühel aastal ja teatud ametnikugruppidele.

Särgava – sellel aastal on meil vahetunud 23 istungisekretäri.

Kikerpill – kas 10 % lisa on see summa, mis hoiaks kinni?

Särgava – konsultante küll hoiab. See võiks kehtida ka istungisekretäride puhul.

Kutsar – Tartu ja Harju Maakonna vahe on 2000 krooni ja Tartu ja ülejäänud maakondade vahe on ka 2000 krooni. Siis peaks ka Tartul diferents olema – nt 5 %.

Aavik – nõus, aga meil ei ole hetkel selliseid vahendeid, et Tartule 5 % maksta.

Kohtuametnike palkadega on terves Eestis probleem. Aga täna on Tallinna olukord katastroofiline. See raha ei tuleks teiste palgatõusu arvelt.

Parrest – mis õigusliku korraldusega seda tehakse? Kapos ja prokuratuuris on õiguslikud alused – prokuröride diferents seaduses ja Kapo oma Vabariigi Valitsuse määruses. Üldine riigiteenistujate diferentseerimine tuleneb üheaastasest määrupest.

Aavik – raha eraldab kohtule minister. Meil ei ole kohustust kõikidele kohtutele sama palju eraldada.

Tegu on üheaastase eraldamisega, mis ei garanteeri lisatasu järgmiseks aastaks.

Kitsing – kui võtta ülevabariigiline diferentseering, siis see raha tuleb äraolevate kohtunike palgafondist.

Rask – sellest võib tekkida probleeme ja vastasseisu.

Iseenesest toetan teemat, aga konkreetses situatsioonis kujuneb tööjõu hind tööturu hinnaga seoses. Tallinnas on rohkem võimalusi.

Kui tegu on ühekordse meetmena, siis seisame järgmisel aastal fakti ees, et inimesed lahkuvad, kui sama palganumber ei jää.

Katse vajab põhjalikku läbitöötamist, aga kaldun arvama, et kohtusüsteemis tuleks sõnastada üks konkreetne tees – selle raha eest paremat õigusemõistmist, kui on, ei ole võimalik saada.

Probleem ei ole nii üheselt lahendatav.

Aavik – samas on Tallinnas ka suurem koormus. Siin saame kasutada äraolevate kohtunike raha, me ei võta seda kohtusüsteemist ära.

Rask – las siis uuritakse ka, miks sekretäridele rohkem makstakse?

Aavik – kohtudirektoriga ja kohtuesimehega on vestlused, nemad otsustavad, millised on maksmise kriteeriumid.

Kriisa – igal aastal oleme kasutanud kohtunike raha kohtusüsteemis. On ootuspärane, et see suurenev summa jääb ka ametnike põhipalgaks.

Rask – siis järgmisel aastal ei õelda, et võtame palka maha, kuna raha sai otsa?

Aavik – see peaks väga selgelt saajateni jõudma, et tegu on tulemustasuga.

Rask – hääletus – kes on kooskõlastamise poolt.

Kõik KHN liikmed peale ühe erapooletu on kooskõlastamise poolt.

OTSUS: KHN annab nõusoleku Tallinna kohtumajades kuni 10% lisatasudiferentseeringu määramiseks.

7. I ja II astme kohtute 2008. aasta eelarve tutvustamine

Kitsing – teile on esitatud kaks eraldi tabelit. Üldrepliigina võiks öelda, et kohtute eelarvevahendite jaotumine personali ja majandustegevuse vahel on üsna tavaline teenindussektori organisatsioonidele – 75-80 % personalikuludeks. Probleemaatiline on see, kuidas need oma grupis jaotuvad.

Eelarveläbirääkimistel toodi välja istungisekretärid, tõlgid ja mõnes kohas kantselei referendid, kui kõige problemaatilisemad töötasud.

Suurima palgatõusu teevad läbi istungisekretärid, tõlgid, kantselei referendid, kinnistusosakondade tehnilised- ja registrisekretärid. Konsultantide, vanemkonsultantide ja kohtunikukandidaatide palgatõusud jäävad 10 % sisse.

Võrdluseks võiks öelda, et ministeeriumis ei tõuse kellegi palk rohkem kui 8 %.

Personalivahendite all tasub ära märkida, et raha jaotub 50/50 kohtunike ja kohtuametnike vahel. Seda vahet tuleks vähendada.

Aavik – aga seda kohtuametnike palgatõusu, mitte kohtunike palga vähendamise kaudu.

Rask – kohtunike palk kasvab kogu aeg, ma ei näe ühtegi poliitilist jõudu, mis selle keskmisest palgast lahi rakendaks. Millised ennaktempos prognoosida kohtuametnike palgatõus, kui kohtunike palk tõuseb suurusjärgus 10-12 % aastas?

Milline on ministeeriumi nägemus kohtuametnike palga kasvamisest ennaktempos? Kui palju peaks teine pool kasvama? Millist palganumbrit kavandate?

Aavik – tegeleme prognoosimisega ning järgmises KHN-s anname vastuse.

Kriisa – 2008 taotlus kohtuametnikele oli praktiliselt 50 % suurem kui meile eraldati. Arvutasime vajaliku palgafondi Fontese uuringu alusel, kuid sellist summat meile ei leitud.

Kitsing – riigieelarvestamine muutub aina enam tulemuspõhiseks, varem on see olnud kulupõhine.

Rask – oleme täiskogul plaaninud eelarve teemadel rääkida. Plaanis on kutsuda täiskogule ka rahandusminister, et ta annaks vastuse, mismoodi Rahandusministeeriumi poolt on lähiperspektiivis nähtav ühtse kohtu eelarve koostamine.

KHN SEISUKOHT: KHN võtab teadmiseks järgmise aasta eelarve kujunemise ning soovib, et justiitsminister kohtunike täiskogul sellel teemal põhjalikult kõneleks.

8. 2008. aasta kohtunike täiskogu korralduslike teemade tutvustamine.

Rask – 7. veebruaril on Riigikohtu esimehe vastuvõtt. 8. veebruaril alustame vara.

Rask tutvustab KHN-i liikmetele kohtunike täiskogu plaane.

Lipstok tutvustab kohtunike täiskogu kodukorra muudatusi.

Rask – märgin, et kohtute esimehi enam KHN-i liikmeks valida ei saa.

Kiidjärv – kui esimehed on KHN-s sõnaõigusega, siis peaks neid ka teavitama, millal vastavad istungid toimuvad.

Rask – täiesti õige. Kohtu esimeestel on osavõtuõigus olemas.

Eerik – mis siis saab, kui esimees kandidaadiks esitatakse?

Rask – arvan, et on olemas hea tava. Kandideerimisõigust piirata ei saa, selleks ei näe ma ühtegi alust.

Kutsar – peab olema tark esimees, kes ise ei kandideeri.

Rask – muudel teemadel – mai 2008 on Eesti vabariigi aastapäeva ürituste raames kuulutatud kohtu kuuks. 27. mail toimub Riigikohtu üldkogu istung Raekojas, mis on planeeritud harjutuskohtu moodi näitlemistasandil. 29.-30. mail toimub kohtunike foorum, mis on planeeritud tõsiseltvõetava konverentsina.

Järgmise KHNi aega ei määrata, oodatakse ära KHNi valimised ning uus koosseis määrab uue aja.

Märt Rask
Juhataja

Kristel Laurson
Protokollija